

Hed. 8.11

Gamla påsk- och värsseder.

Veckan närmast före påsk hade man för sedvänja att ge öknamn åt dem, som kommo sist upp ur sängen om morgnarna. Det var för resten inte nog med, att man var först uppe, utan man skulle också springa runt stugan tre gånger utan skor på fötterna och i bara linnet, därefter skulle man kläda sig, och den, som då blev sist färdig, den fick också öknamnet för dagen. Senna sedvänja fanns kvar i Heds socken i Västmanland under min faders ungdom. Seden var så allmän, att både gamla och unga deltog däri. Min fader berättade, hurusom de, vilka först kommo in efter att ha sprungit runt stugan, alltid brukade skynda sig att gömma kläderna

2.

2.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1691

för dem, som kommo efter. Därigenom upp-
stod naturligtvis en stor villeroalla bland
dem, som kommo sist in, så att det blev
inte alltid den, som var sist uppe ur sängen,
som fick äknamnet. Lärskilt de unga flie-
korna spelade man många spratt vid dessa
tillfällen. Man hade olika namn för varje
dag under hela påskveckan med början på
palmsondagen. Den, som blev sist färdig
på palmsondagen, fick heta "palmosen";
på måndagen "skarpvulsten"; på tisdagen
"fettbulsten"; på onsdagen "askfisen"; på
torsdagen "skärkusan" eller "kräklorten"; på
långfredagen "långlatten"; på påskflouen
"stäckukott" på påskdagen "påsklåskan" och
på annandagen "annandagsknösen". På den,

som blev sist tredjedagen, brukade man också ha ett namn, nämligen "amen på alla bortarna". Den, som fick detta namn, fick också därmed alla de föregående, så på denna dag var man vanligen uppe klockan tre på morgonen och sprang runt stugan.

Många andra seder funnos också, så till exempel stöptes kulor i massor på skärtorsdagen. Dessa kulor fingo då den egenskapen, att de alltid träffade målet, då man sköt med dem. Att gå till skogen och jaga och inte ha skärtorsdagskulor ansågs lönlöst. Var det vackert väder på långfredagen, blev det ett gott årtår. Att äta någon som helst mjölkmat på långfredagen ansågs skadligt. Denna mat skulle,

sade man, bulna ut, det vill säga, man fick ont av den; den värkte ut.

Trefaldighetsafton for man alltid till en särskild källa för att dricka av dess vatten, vilket ansågs som ett särskilt gott medel mot all slags sjukdom. Då samlades folk från mycket ovlågsna trakter till en och samma källa. Man tog även med sig vatten hem åt dem, som inte själva kunde komma till källan. De, som voro spelmän, hade alltid fioberna med sig, så att det blev alltid dans på natten i någon gård i källans närhet.

Till midsommar lovade man i alla ut-hus såsom ladugård, stall, könskus och svinkus samt i alla bopingsrum. I Heds socken användes sedan sådant torkat lör att ge åt kor,